

ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN KAAG EN BRAASSEM

Secretariaat: Liset van Steenbrugge
secretariaat@asd-kaagenbraassem.nl
www.adviesraadkaagenbraassem.nl

Aan: College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Kaag en Braassem
Betreft: Advies arbeidsmigranten
Datum: 2 november 2021

Geacht College,

In het formele overleg van 11 mei 2021 kwam het onderwerp arbeidsmigranten ter sprake, doordat vanuit de adviesraad de vraag werd gesteld of arbeidsmigranten ook gevaccineerd kunnen worden tegen Covid-19. Inmiddels heeft de adviesraad vernomen dat de groep arbeidsmigranten actief wordt benaderd om zich te laten vaccineren.

De adviesraad heeft zich verder in het onderwerp arbeidsmigranten verdiept en is van mening dat de omstandigheden waaronder arbeidsmigranten voor korte of langere duur participeren binnen de gemeenschap van Kaag en Braassem op diverse punten aandacht vragen vanuit het sociaal domein.

In de omgevingsvisie geeft Kaag en Braassem aan voor goede, veilige, menswaardige huisvesting voor arbeidsmigranten te willen zorgen. Als de gemeente wil dat deze groep voor de tijd dat zij hier verblijven, evenals andere inwoners, op een volwaardige manier kunnen participeren en deelnemen aan de maatschappij, is de adviesraad van mening dat de verantwoordelijkheid van de gemeente verder reikt dan alleen huisvesting. Om dit verder toe te lichten heeft de adviesraad deze notitie opgesteld met adviezen aan het college.

Advies Arbeidsmigranten

Aanpak en leeswijzer

De adviesraad heeft kennis genomen van het Rapport Roemer 'Geen tweederangs burgers' uit oktober 2020, de Huisvestingsverordening arbeidsmigranten Kaag en Braassem en de Omgevingsvisie Kaag en Braassem. Daarnaast hebben leden van de adviesraad gesprekken gevoerd met beleidsadviseurs van de gemeente Kaag en Braassem, iemand vanuit het perspectief van de werkgevers in de regio en contact gehad met adviesraden van andere gemeenten.

Deze aanpak heeft geleid tot een aantal adviezen die we willen meegeven. We hopen hiermee een bijdrage te kunnen leveren aan de aandacht voor (de positie van) arbeidsmigranten en het zo nodig verbeteren van de omstandigheden waarin zij verkeren.

Adviezen

De adviesraad is van mening dat er een bepaalde alertheid moet komen en blijven voor de groep arbeidsmigranten. De gemeente legt de verantwoordelijkheid met name bij werkgevers en arbeidsmigranten zelf, echter heeft de gemeente op verschillende terreinen ook een verantwoordelijkheid. Denk hierbij aan de registratie van arbeidsmigranten als tijdelijk ingezetene (RNI) of bij langer verblijf in de basisregistratie personen (BRP); huisvesting; welzijn en gezondheid en voorlichting over rechten en plichten.

Aangaande de hiervoor genoemde thema's is de adviesraad van mening dat er alertheid zou moeten zijn, die verder gaat dan bij de doorsnee inwoners. Arbeidsmigranten kunnen kwetsbaar zijn omdat zij de Nederlandse taal niet machtig zijn en afhankelijk zijn van degene voor wie ze werken resp. voor wie ze naar Nederland zijn gekomen. Door arbeidsmigranten goed voor te lichten en te informeren over hun rechten en plichten, worden zij minder afhankelijk en minder kwetsbaar. Door arbeidsmigranten goede leefomstandigheden te bieden, zal er minder risico zijn op ervaren overlast door andere inwoners. Daarnaast is extra inzet van de gemeente nodig om uit te leggen waarom specifiek beleid wordt gevoerd t.a.v. huisvesting voor deze doelgroep. Door arbeidsmigranten deel te laten zijn van de gemeente gemeenschap resp. een goede plek te geven, is de verwachting dat het o.a. draagvlak en de acceptatie vergroot onder de inwoners voor de rol en bijdragen die arbeidsmigranten leveren aan de gemeenschap. Om dit te bereiken heeft de adviesraad de volgende adviezen opgesteld voor het college:

- 1. Kom tot inzicht in aantallen en samenstelling van de groep arbeidsmigranten binnen Kaag en Braassem: vereenvoudig en stimuleer registratie.**

Groep arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten zijn van economisch belang voor onze gemeente, doordat ze werk doen waarvoor in de regio geen arbeidskrachten te vinden zijn. Een groot deel verblijft korter dan 6 maanden in onze gemeente, maar er is ook een deel dat langer blijft of zich zelfs definitief hier vestigt. Het beeld is vaak dat het allemaal alleenstaande mannen zijn, echter de adviesraad heeft uit diverse gesprekken begrepen dat het binnen de gemeente meestal stellen/echtparen zijn en drie/kwart van de arbeidsmigranten vrouw is. Het beeld van de werkgever is dat de meeste arbeidsmigranten in hun

vrije tijd nauwelijks deelnemen aan de maatschappij. Wel doen zij lokaal hun boodschappen. De hobby's die ze in hun vrije tijd beoefenen betreft vaak vissen of sporten met mede arbeidsmigranten.

Conclusie: Er wordt vaak over arbeidsmigranten gesproken als één groep. Voor passend beleid is het van belang dat we ons realiseren dat er sprake is van diversiteit binnen deze groep qua samenstelling, nationaliteit en verblijfsduur in Nederland. De grootste groep lijkt niet de wens te hebben te integreren binnen de gemeente waar ze (tijdelijk) werkzaam zijn, echter dit geldt niet voor alle arbeidsmigranten. Voor bepaalde functies (o.a. teamleiders en planners) sturen werkgevers op een langer verblijf van arbeidsmigranten.

Registratie

Het is op dit moment de verantwoordelijkheid van arbeidsmigranten zelf om zich binnen de gemeente te registreren. Dit kan in de basisregistratie personen (BRP) of (bij verblijf korter dan 4 maanden) in het register niet ingezetenen (RNI). Binnen Nederland zijn 19 gemeenten met een RNI loket, in onze regio is dat de gemeente Leiden. Bij registratie in het RNI is het opgeven van een adres niet nodig. Aan registratie zijn voor arbeidsmigranten voordelen gekoppeld, zoals bijv. een BSN voor salaris, werknemersverzekeringen en ziektekostenverzekering. Echter bij arbeidsmigranten is dit meestal niet bekend. Ze lijken zich meestal niet in te schrijven. Als je wilt dat ze zich inschrijven, moet je het eenvoudig maken en hen informeren over de voordelen. Ook het doorgeven van mutaties en het uitschrijven bij vertrek zou veel laagdrempeliger voor arbeidsmigranten moeten zijn om de gegevens actueel te kunnen houden.

Conclusie: De gemeente legt de verantwoordelijkheid voor registratie in het BRP of RNI bij de werkgevers. Echter de werkgevers lijken weinig belang te hebben bij registratie. Arbeidsmigranten weten niet altijd dat ze zich kunnen registreren en zijn niet op de hoogte van het belang met name voor zichzelf. Hierdoor heeft de gemeente op dit moment onvoldoende zicht op het aantal arbeidsmigranten en op hun verblijfsplaats. De gemeente loopt mogelijk inkomsten mis, doordat arbeidsmigranten die hier langer verblijven dan 4 maanden niet mee tellen voor het gemeentefonds.

Ons advies is om vanuit de gemeente te stimuleren dat arbeidsmigranten zich registreren in het RNI of BRP. En de verantwoordelijkheid hiervoor niet alleen bij de werkgever(s) en arbeidsmigranten neer te leggen. Wij adviseren de gemeente samen met werkgevers resp. uitzendbureaus en (vertegenwoordiger van de) arbeidsmigranten te verkennen op welke wijze registratie eenvoudig en laagdrempelig kan worden gemaakt.

2. Kijk regionaal naar oplossingen voor huisvesting van arbeidsmigranten.

Voor arbeidsmigranten is huisvesting vaak gekoppeld aan werk, dit is (zie ook het rapport van Roemer) niet wenselijk. Want bij verlies van werk staan arbeidsmigranten nagenoeg meteen op straat en lopen ze het risico ook niet meer verzekerd te zijn.

Of huisvesting passend is, is afhankelijk van de duur van het verblijf – kort of lang – en de samenstelling (alleenstaand, stel/echtpaar of gezin). Bij kort tijdelijk verblijf kan worden ingezet op logies op bedrijventerrein of bijv. groepsaccommodatie. Bij lang verblijf vallen arbeidsmigranten terug op beschikbare woningen in de gemeente. Dan vallen zij onder dezelfde spelregels als andere woningzoekenden.

Bij groepsgewijze accommodatie is het van belang dat voorzieningen zoals zorg (huisarts, tandarts), parkeergelegenheid voor auto's en voorzieningen i.v.m. welzijn (recreatiemogelijkheden, sportgelegenheden) beschikbaar zijn. Dit laatste voorkomt mogelijke overlast.

Bij het zoeken naar een vestigingslocatie voor huisvesting wordt een risico analyse verricht. Huisvesting op zich moet voldoen aan criteria zoals keurmerken, brandveiligheid, voldoende ruimte per persoon en sanitaire voorzieningen. Werkgevers hebben een CAO waarin regels staan waar ze aan moeten voldoen en certificeringen die ze dienen te behalen. Een knelpunt voor de werkgever is dat een vergunning voor 10 jaar wordt afgegeven, wat onvoldoende is om financiering bij een bank te krijgen ingeval van nieuwbouw/verbouwing. Daarnaast staat in het gemeentelijk beleid dat alleen arbeidsmigranten die in de eigen gemeente werken gehuisvest mogen worden. Een financieel haalbare bezetting van 80-85% is daarmee erg lastig. Het feit dat provincies verschillende regels hanteren, kan het extra complex maken. Er gaan steeds meer geluiden op om dit punt regionaal op te pakken. Zo is uit onze contacten met de adviesraden van Alphen a/d Rijn en Nieuwkoop de wens uitgesproken om op dit onderwerp meer samen op te trekken.

In Alphen a/d Rijn is in juni een project gestart voor betere bescherming van arbeidsmigranten. Er worden stappen gezet voor betere registratie, betere voorlichting en betere huisvesting. Er zijn al stappen gezet op het gebied van de huisvesting door aanpassing van het vergunningbeleid en handhaving.

Conclusie: Doordat de werkgever belang heeft bij een tevreden arbeidsmigrant, is het koppelen van huisvesting aan werk bij een goede werkgever geen probleem. De adviesraad is echter van mening dat dit tot op zekere hoogte opgaat. Omdat het om een kwetsbare groep gaat die vaak de Nederlandse taal nauwelijks machtig is en hierboven voor werkgevers meerdere knelpunten zijn genoemd bij het realiseren van passende huisvesting, ligt hier een grotere verantwoordelijkheid voor de gemeente dan alleen het afgeven van vergunningen.

Ons advies is om regionaal te verkennen hoe tot goede oplossingen kan worden gekomen voor huisvesting van arbeidsmigranten, zoals ook in de huidige huisvestingsverordening staat. Door huisvesting niet gekoppeld te laten zijn aan een specifieke werkgever of binnen een specifieke gemeente, ontstaat een stabielere woonsituatie voor arbeidsmigranten. Met de adviesraden van Alphen a/d Rijn en Nieuwkoop hebben wij de mogelijkheid besproken van het organiseren van een bredere bijeenkomst voor beleidsambtenaren, leden van de adviesraden en mogelijk ook uitvoerende partijen. Om vanuit samenwerking te verkennen hoe we zaken voor arbeidsmigranten op een goede manier regionaal zouden kunnen regelen.

Verder adviseren wij bij de evaluatie van de huisvestingsverordening mee te nemen hoe de termijn van 10 jaar zich verhoudt tot investeringen die van werkgevers wordt gevraagd ter realisatie van goede huisvesting.

Toezicht en handhaving

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid voor toezicht en handhaving op huisvesting. Goede leefomstandigheden voor arbeidsmigranten worden wel gecheckt bij aanvraag vergunning. Daarna alleen reactief als er signalen komen.

Conclusie: Er is actief toezicht bij de aanvraag van een vergunning. Als de huisvesting in gebruik is genomen, wordt vrijwel alleen reactief op signalen actie ondernomen. Actiever toezicht op de leefomstandigheden van de arbeidsmigranten zou het draagvlak kunnen vergroten bij inwoners van Kaag en Braassem. Meestal gaat het goed, maar enkele incidenten in andere gemeenten worden landelijk breed uitgemeten en zijn van invloed op het imago van arbeidsmigranten.

Ons advies is actief toezicht te houden op de huisvestingslocaties en leefomstandigheden van arbeidsmigranten. Een vinger aan de pols te houden of alles conform de regels uitgevoerd blijft worden zodat eventuele excessen worden voorkomen. Dit komt ten goede aan de direct

omwonenden en arbeidsmigranten. Hierbij helpt ons inziens een vast gezicht c.q. contactpersoon vanuit de gemeente. Zodat mensen bekend raken met deze toezichthouder en hem - waar nodig - weten te vinden.

3. Zorg voor voldoende voorzieningen/faciliteiten

Meestal regelt de werkgever een zorgverzekering voor de arbeidsmigrant. Dit zorgt voor een grote afhankelijkheid van arbeidsmigranten van werkgevers/uitzendbureaus. Ook als arbeidsmigranten (tijdelijk) geen werk hebben is het van belang dat ze een zorgverzekering hebben. Zorg en zekerheid biedt bijv. een zorgverzekering aan die is afgestemd op de doelgroep van arbeidsmigranten.

Daarnaast zorgen voldoende voorzieningen zoals eerstelijns zorg (huisarts, fysiotherapie, tandarts) in de buurt van de groepsaccommodaties ervoor dat arbeidsmigranten, indien nodig, de juiste zorg ontvangen. In de gemeente Aalsmeer worden arbeidsmigranten bijvoorbeeld via de folder over het Pools spreekuur geïnformeerd dat ze zich bij een huisarts inschrijven zodra ze een zorgverzekering hebben. Kinderen van arbeidsmigranten zijn alleen in beeld als de arbeidsmigrant zich heeft geregistreerd. Zoals al eerder gezegd, legt de gemeente die verantwoordelijkheid bij de werkgevers en de arbeidsmigranten zelf. Het volgen van onderwijs is een belangrijk recht voor kinderen en goede opvang kan alleen plaatsvinden als het kind in beeld is.

Conclusie: Doordat de doelgroep arbeidsmigranten door de gemeente niet als aparte groep wordt beschouwd, wordt niet actief gestuurd op voldoende voorzieningen zoals eerstelijns zorg, is de arbeidsmigrant erg afhankelijk van de werkgever voor een zorgverzekering en heeft de gemeente er geen zicht op of voor kinderen van arbeidsmigranten extra voorzieningen nodig zijn.

Wij *adviseren* het college daarom aandacht te geven aan de beschikbaarheid van voorzieningen voor arbeidsmigranten en hun eventuele kinderen, zoals eerstelijns zorg en onderwijs.

Bij het vorige punt is aangegeven regionaal te kijken naar huisvesting van arbeidsmigranten. Als dat gebeurt, ontstaat eveneens de mogelijkheid om in regionaal verband te kijken naar maatregelen ter stimulering van het welzijn van de arbeidsmigranten, denk hierbij aan opties zoals vrijetijdsbesteding en gezondheidszorg.

4. Informeer arbeidsmigranten actief in eigen taal over werken en wonen in Kaag en Braassem

Een grote groep arbeidsmigranten beheerst de Nederlandse taal niet of nauwelijks. Omdat de meeste arbeidsmigranten van binnen de EU komen, hebben zij niet de plicht tot inburgering. De ambtenaar heeft aangegeven geen signalen te hebben dat er vanuit de groep arbeidsmigranten behoefte is aan ondersteuning bij het leren van de taal. Als het zo zou zijn, kunnen zij met vragen of voor advies terecht bij de Driemaster of wordt doorverwezen naar de bibliotheek. Eventuele kosten van een taalcursus zijn voor rekening van de arbeidsmigrant. De inburgeringstrajecten en taalcursussen die de gemeente beschikbaar stelt voor statushouders, zijn niet beschikbaar voor arbeidsmigranten. In Ter Aar is er particulier een initiatief gestart om arbeidsmigranten de Nederlandse taal te leren. Stichting Triggrr uit Ter Aar biedt taalcursussen aan Polen. O.a. aan arbeidsmigranten in het Chaletpark in Ter Aar, tevens zijn brochures verspreid via Poolse winkels. In Aalsmeer is met ondersteuning van Participe een Pools spreekuur opgezet. Dit wordt maandelijks gehouden in de bibliotheek en bemand door Polen die lang geleden als arbeidsmigrant naar Nederland zijn gekomen. Zij spreken de Poolse taal en wonen al langere tijd in Nederland.

Ten aanzien van het vaccineren hebben we vernomen dat er aandacht richting arbeidsmigranten is in de vorm van anderstalige en gerichte informatie. Tevens dat de Gemeente en GGD contacten hebben gelegd met werkgevers/uitzendbureaus over het op locatie vaccineren van arbeidsmigranten en is er de prikbus. Voor andere onderwerpen zoals inschrijven bij de gemeente, zorgverzekering en mogelijkheid tot toeslagen, wordt deze informatie voor zover wij weten niet actief beschikbaar gesteld voor arbeidsmigranten.

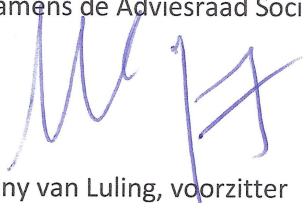
Conclusie: Op het onderwerp Covid-19 vaccinatie worden arbeidsmigranten op een laagdrempelige wijze benaderd en geïnformeerd. Op andere onderwerpen niet, waardoor zij mogelijk een kennisachterstand hebben in voor hen relevante onderwerpen.

Ons *advies* is dat de gemeente zorgt dat in meerdere talen informatie beschikbaar komt voor arbeidsmigranten waarin zij worden gewezen op hun rechten en plichten en andere algemene zaken die van belang zijn bij het werken en wonen in de gemeente Kaag en Braassem resp. Nederland.

Vervolg

De adviesraad is van mening dat de gemeente Kaag en Braassem zich gelukkig mag prijzen dat er nog geen (grote) excessen hebben plaatsgevonden rondom de leefomstandigheden van arbeidsmigranten. Desondanks denken wij dat het tijd is om actie te ondernemen om excessen in de toekomst ook te voorkomen. Daarom vragen wij met deze adviezen aandacht van de gemeente voor de leefomstandigheden van de arbeidsmigranten binnen onze gemeente. We denken daarbij graag verder mee over een mogelijke invulling van de adviezen, wellicht in regionaal verband. De Adviesraad ziet uw antwoord graag tegemoet.

Namens de Adviesraad Sociaal Domein Kaag en Braassem,

Leny van Luling, voorzitter

Liset van Steenbrugge, secretaris